

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

זאת חנוכה, ה'תשל"ה

חלק ג – יוצא לאור לש"פ שמות, כ"א טבת, ה'תשפ"ב

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ שמות, כ"א טבת ה'תשפ"ט, הננו מוציאים לאור חלק שלישי ואחרון מהתועדות מוצאי זאת חנוכה, ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ ויגש וחלק שני י"ל לש"פ ויחי).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

טו טבת, ה'תשפ"ב,
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2021 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5782 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

כא. בנוגע למבצע נרות שבת — הנה כאן הזמן להזכיר גם אודות אלו שיש להם שאלות בהתאמת הענין ע"פ נגלה דתורה¹⁴⁸:

בנוגע לעצמי, לא הוצרכתי לקושיא גדולה יותר ע"פ נגלה — ממ"ש רבינו הזקן בפשטות בקונטרס אחרון¹⁴⁹, ש"בני ביתו אינם צריכים נר לכל אחד ואחד", אלא "סגי בנר אחד לכל בני ביתו", כ"לשון המשנה¹⁵⁰ ששנינו הדליקו את הנר (לשון יחיד), ולא הדליקו נרות", "ולא אשכחן חיוב שתי נרות, אלא שיש מכוונים כן כנגד זכור ושמור¹⁵¹ .. (אבל) בלאה"כ סגי בנר אחד לכל בני ביתו", ומבאר החילוק מנר חנוכה כו'.

כמה קושיות שישאלו אצל חב"דניק — אינו זקוק לקושיא גדולה יותר ממ"ש רבינו הזקן לא בדרך שקלא-וטריא, אלא בתור פסק-דין. אבל לאידך גיסא, הוא לא זקוק לראי' גדולה יותר שצריך לעשות כן — ממעשה בפועל בהנהגת בית הרב, שגם בנות קטנות משהגיעו לחינוך מדליקות נרות שבת.

כב. אמנם, הכוונה היתה שיודיעו זאת באופן שיתפשט ויאיר בכל מקום שהוא; אך אין פירוש הדבר שצריך לפעול ענינים חדשים אפילו לדעת שיטות אחרות, ובמילא מתעוררת השאלה שאין לשנות ממנהג אבותיהם¹⁵² — כיון שאדרבה: כך הי' גם מנהג אבותיהם.

ובהקדים — שלא עלה על דעתי שצריך לחקור ולדרוש; חשבתי שהדבר הוא בפשטות. אבל עכ"פ, כבר שאלו וביירו בכל חוג וחוג, הן אצל חסידים והן אצל אלו שאינם חסידים, הן אצל ליטאים וכו', בכל קצווי תבל: בנוגע לרבינו הזקן וביתו, יודעים זאת בתור דבר ברור, כמדובר לעיל¹⁵³.

וכן שאלו וביירו בנוגע לאדמו"רים בפולין, החל מה"שפת אמת" — שנתקבל כמי שהנהגתו מתאימה לחלוטין ע"פ נגלה, וספריו נתקבלו בכל סוגי הישיבות, הן החסידיות והן שאינן חסידיות, בתור לימוד בנגלה — ושמעו מאלו שעשו זאת בעצמן, שהן עתה בחיים חיותם בעלמא דיין, שהעידו על עצמן בנוגע להנהגה בפועל שהתחילו להדליק נרות שבת לפני בת מצוה, ולא מדעת עצמם — שאז לא הי' שייך כלל המושג לעשות דבר מדעת עצמם, אלא בגלל שאביהם וזקנם צוה כן.

(152) ראה ירושלמי עירובין פ"ג ה"ט.

פסחים פ"ד ה"א.

(153)

(148) ראה גם

(149) אר"ח סרס"ג סק"ה.

(150) שבת לד, א.

(151) ראה שם ס"א. וש"נ.

וכן ביררו בנוגע לאדמו"רי גליציה, הן בבעלז, הן בבאבוב, והן בשאר מקומות, וגם שם הי' הסדר כך.

וכן ביררו בנוגע להנהגה בליטא, בכמה קהילות באשכנז, ובכמה קהילות בכל פזורי עולם, ובכן: נוסף על מ"ש בפירוש ב"ערוך השולחן"¹⁵⁴ — הנה בבריסק היתה בכלל שיטה והנהגה בפני עצמה, באופן המתאים לחלוטין דוקא ע"פ נגלה, וכך נקבע באופן של יתד חזק בל תמוט, ויודעים איך היתה ההנהגה הן אצל אלו שמגזע וולוז'ין והן אצל אלו שמגזע ר' חיים מבריסק — שנוהגים כך בפועל, הן בארץ הקודש והן בחוץ לארץ — שהבנות התחילו להדליק ומדליקים עכשיו משהגיעו לחינוך (לפני בת מצוה), ומדליקים עם ברכה, ובאותו חדר שבו מדליקה האם.

וכיון שכן, הרי לא צריכים לפעול דבר חדש, אלא אדרבה: יש לחקור כיצד אירע שלא נתקיים מנהג זה משך זמן, ואז ימצאו מיד את הסיבות — שבגלל המלחמה והגלגולים שלאח"ז, גלות אחר גלות וכו', נעשה מעמד ומצב שלא היו יכולים ליישם בפועל המנהג שנהגו בדורות שהיו לפי ערך כתיקונם בנוגע לגשמיות, היינו, שמצד ענינים חיצוניים לא הי' חסר כסף לקנות עוד נר, ולא היו צריכים להסתיר את הנר, שמא יראה הגוי שגר כאן יהודי דתי וכו' וכו'.

בזמן המלחמה הי' קשה להשיג נרות, והי' קשה להשיג מקום שבו יוכלו להדליקם ללא מורא — ע"ד שמצינו בזמן הש"ס בנוגע לנר חנוכה, ש"בשעת הסכנה (שהי' להם לפרסיים חוק ביום אידם שלא יבעירו נר אלא בבית עבודה זרה שלהם) מניחה על שלחנו ודיו"¹⁵⁵, ועד"ז בנדר"ד, שבשעה שהדליקו נר אחד, הי' הדבר יכול להתפרש באופן שאינו קשור עם יהדות, משא"כ כשהדליקו כמה, ובפרט גם ילדה קטנה, שלא תוכל להתאפק מלספר וכו' וכו' — הכריעה שעת הסכנה, או העדר האפשרות מצד סיבות צדדיות, לצאת י"ח באופן שהיו יכולים לעשות זאת, והיו מרוצים כשהי' להם נר אחד או שתי נרות.

ולאחרי שנתבטל המצב הנ"ל — הנה מצד סיבות שונות ומשונות לא חזרו למנהגם הראשון.

ונמצא, שלא דורשים לציית למישהו אחר ולקבל את השיטה שלו ח"ו; הדבר היחידי שמבקשים הוא — לשאול ולברר איך נהגה הסבתא רבה, הסבתא, ויתכן גם האמא שלהם. וכאשר הם בעצמם יחקרו, אזי יווכחו לדעת שהיא הדליקה נרות שבת קודם שהגיעה לבת מצוה.

154) שם סק"ז. וראה גם מכתב כ"ז מ"ח (155) שבת כא, ב (ובפרש"י).
שנה זו (אג"ק ח"ל ע' כו ואילך).

כג. ונוסף על כל האמור בנוגע למעשה בפועל — יש כאן דבר מוזר בכללות הענין:

יש משנה בסדר טהרות¹⁵⁶ בנוגע לפלוגתא של תנאים, שאמרו שמגיע שבח למי שבא "לקיים דברי חכמים", משא"כ מי שהקשה קושיא ורוצה לבטל דברי חכמים.

ולכאורה אינו מובן: איך שייך לומר שבח או הפכו, בה בשעה שצריך לומר מה שמתקבל בשכלו ע"פ תורה — וממה נפשך: אם מתקבל ומונח בשכלו לקיים דברי חכמים — לא מגיע לו שבח על זה, ואם מתקבל בשכלו לבטל דברי חכמים — אין לו ברירה אחרת!?

והתירוץ בזה — שתלוי מה הוא מחפש, שכן, כשמחפש באופן מסויים, בהכרח שתהי' לזה השפעה על השכל¹⁵⁷.

ולכן אומרת הגמרא¹⁵⁸ "כח דהתירא עדיף" — דלכאורה אינו מובן: כיון שכל דבר צ"ל ע"פ תורה, עליו ללמוד את הסוגיא עם כל פרטי הדינים בהבנה והשגה, ולשקול בשכלו כו', וממה נפשך: או שיתקבל אצלו להיתר או להיפך? — אך התירוץ בזה, שהדבר תלוי באופן הגישה לענין, שכן, כשמדובר אודות בשר-ודם, לא יתכן שלא יהי' לו רצון כלל, למצוא היתר או למצוא איסור. וכאשר יהודי מתעקש שהוא חייב למצוא טעמים להתיר, אזי ימצא טעמים להתיר!

ולהעיר מדברי רבינו הזקן¹⁵⁹ שענין זה קשור עם שורש נשמתו — אם הוא מקו הגבורה, בדוגמת בית שמאי ששיטתם להחמיר, או בדוגמת בית הלל ששיטתם להקל; אבל, עפ"ז לא היתה יכולה להיות מציאות שב"ש יהיו מקילים. והרי מצינו שיש דברים שהם מקולי ב"ש (ועד"ז יש דברים שהם מחומרי ב"ה)¹⁶⁰, היינו, שגם אצל ב"ש יש אפשריות להקל. ועל זה אומרים לו, שתחילת התנועה צריכה להיות באופן שישתדל למצוא היתר. — ח"ו שענין זה יטה את שכלו, אבל יש לזה איזו השפעה עליו, כפי שיהי' הביאור בזה בנוגע לכחות הנפש.

וזוהי הוראת המשנה — שאצל יהודי צריכה להיות נטי' לקיים דברי חכמים, ולא להפריכם. — בלית ברירה, לאחרי שניסה כו' ואעפ"כ נשאר אצלו קושיא, עליו לומר את האמת, וכדברי הגמרא במסכת יומא¹⁶¹: "מתוך שיוודעין.. שאמיתי הוא לפיכך לא כזבו בו", אבל התחלת הגישה צריכה להיות "לקיים דברי חכמים".

156 נגעים ספ"ט. פי"א מ"ז.

157 ראה גם תו"מ חס"ב ע' 122. וש"נ. שה"ש מ, א. מח, סע"ב ואילך.

158 ברכות ס, א. וש"נ.

159 ערוות פ"ד.ה. וראה אגה"ק שם.

161 סט, ב.

כד. ובנוגע לענינו:

למרות שנמצאים בחושך כפול ומכופל, הנה לבן של ישראל ער הוא¹⁶², וילדי ישראל תובעים שיוסיפו עוד מצוה שיוכלו לקיימה בפועל — הרי יש דרך גישה להגיע אל כל בנות ישראל, אפילו אלו שלא אוחזות עדיין בשום דבר, ולפעול שביום ששי לפנות ערב תדליק ילדה נר בברכה, ותהי' מרוצה ושמחה מזה, ותראה שעי"ז ישתנה אצלה כל היום, מצד פעולת המצוה — לא בגלל שהיא הדליקה את הנר, אלא בגלל שזוהי מצוותו של הקב"ה, "אשר קדשנו במצוותיו וצונו", ורצונו של הקב"ה (שהוא ורצונו אחד) שתתקיים ע"י בת ישראל.

ומה גם שמדובר אודות בית שיש בו חלישות בענין של "נר מצוה ותורה אור"¹⁶³, אבל יש שם ילדה קטנה שעדיין אינה קשורה עם הוויות העולם, ולכן רוצים לפעול שישפרו לה אודות ענין השבת, ויסבירו לה שיש לה תפיסת-מקום בנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות (בכל הענינים ששייכים אצל נשים ובנות¹⁶³), שהמעשה שלה, בנוגע להדלקת נר — ועד"ז כללות הענין ד"נר מצוה", בכל המצוות — תופס מקום כביכול אצל הקב"ה.

וכל זה — ע"פ מ"ש¹⁶⁴ "חנוך לנער על פי דרכו", כפי שמבאר הרמב"ם באריכות בפירוש המשניות¹⁶⁵ בנוגע לחינוך ילדים — לא בתור ענין היוצא מן הכלל, אלא בנוגע לסדר החינוך אצל כל אחד מישראל, אפילו צדיק הכי גדול בהיותו קטן — שאם ידברו עם ילד קטן אודות "עולם הבא", הרי זה לא יביא אותו ללימוד התורה וקיום המצוות, ולכן צריך להתחיל עם ענינים שהם לפי השגתו, כמו מיני מתיקה, מטבע של ממון, או כשיגדל מעט — ענין של כבוד, ובלבד שיהי' זה "על פי דרכו", שע"ז יוכלו למשכו ללימוד התורה וקיום המצוות; ורק לאחרי שיגדל, יבטיחו לו "עולם הבא", ועד שיגיע לשלימות העבודה — "שלא על מנת לקבל פרס"¹⁶⁶ (כפי שמסיים בסוף הלכות תשובה).

אך ישנם יהודים מוזרים ("מאָדנע אידן"): הם מתעקשים שלא להניח שילדה קטנה תדליק נר שבת עם ברכה, ותאיר את הבית! אומרים לו: היתכן?! כך נהגה הסבתא שלך! אבל הוא לא רוצה להניח שיתוסף אור בבית יהודי, ולא רוצה להניח שילדה קטנה תרגיש — באופן שייחרת אצלה עד מאה ועשרים שנה, "גם כי יזקין לא יסור ממנה"¹⁶⁴ — שהמעשה שלה תופס מקום אצל הקב"ה!

164) משלי כב, ו.

165) סנהדרין ר"פ חלק.

166) אבות פ"א מ"ג.

162) ראה שהש"ר פ"ה, ב (א). יל"ש

שה"ש רמז תתקפח. ועוד.

163) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז ספ"א.

ה"בולשביקים" — שמהם בא המאסר של רבינו נשיאנו — גזרו גזירה, שהן אמת שיש שיטה שיהדות ותומ"צ הם דבר טוב, אבל מתי צריכים לספר זאת לנער? — כשידע להבחין בין טוב לרע ובין מר למתוק, כשיתבגר ויהי בר־דעת ויעמוד על רגליו, או אז יפתחו עבורו "חדר" ו"שיבה" וכו', כדי שיוכל לבחור דרכו; אבל לקחת ילד קטן, שאינו יכול להבחין כו', וכבר להושיב אותו ב"חדר" שבו לומדים תורת ה' — אין זה ע"פ צדק ולא ע"פ יושר; היתכן שמכריחים אותו, בה בשעה שאין לו עדיין כח הבחינה לבחון אם זה טוב או לא טוב עבורו. אך התורה קובעת כלל: "אם אין גדיים אין תיישים"¹⁶⁷. אם רוצים ש"גם כי יזקין לא יסור ממנה" — צריך להיות "חנוך לנער", עוד בהיותו "נער", ובלשון הגמרא¹⁶⁸: "אדיך על צוארי דבריך", אלא שהגמרא אומרת זאת בנוגע לגיל שלאחרי בר־מצוה, אבל הפירוש הפשוט ("אין מקרא יוצא מידי פשוטו"¹⁶⁹) ד"חנוך לנער" הוא — משהגיע לחינוך.

כה. ויה"ר שבבואנו מימי חנוכה, שמאירים באופן דמוסיף והולך ואור, יתפשט מנהג הנ"ל באופן דמוסיף והולך ואור, ודוקא באופן שכל אחד יגיע לזה מדעת עצמו, מתוך שמחה וטוב לבב. ולאח"ז יצטרפו כל הנרות ל"אבוקה", ומה"אבוקה" תהי' "מדורה גדולה" שתשרוף את השיריים האחרונים של כתלי הגלות¹⁷⁰, ועד שיהי' "אור היום" באופן ש"לא יהי' לך עוד השמש לאור יומם", אלא "הוי' יהי' לך לאור עולם"¹⁷¹, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

כו. כדי לעשות התחלה בזה ע"י ענין של צדקה, — ואע"פ שדובר כמ"פ¹⁷² שענין הצדקה עיקרו ביום, משא"כ בלילה, הנה רק כאשר בא עני אזי חייבים ליתן לו (מצד הענין ד"לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך גו' כי פתוח תפתח את ירך"¹⁷³), אבל בלאה"כ אין ליתן מעצמו, הרי עכשיו יעשו רק את ההתחלה, ואילו הפועל דנתינת הצדקה יהי' בשעת אור היום — וגם כדי לקשר זאת עם דמי חנוכה, בלילה שהולך אחר היום —

167) ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב. ועוד. ע' שעב (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).

168) קידושין ל, רע"א. 171) ישע"י ס, יט"כ.

169) שבת סג, א. וש"נ. 172) ראה גם

170) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ו 173) פ' ראה טו, ד"ח.

הנה האברכים והבחורים שהתעסקו במבצע חנוכה, יגשו ליטול את חבילות הדולרים, ויחלקו לכל המסובים כאן, כולל גם בעזרת נשים, כיון "שאף הן היו באותו הנס"¹⁷⁴, ויתירה מזה, כמ"ש רש"י ש"ע"י אשה נעשה (עיקר) הנס", וכל אחד (מהמסובים כאן ובעזרת נשים) יקח דולר, על מנת ליתן לצדקה — דולר זה עצמו, ובהוספה מדילי, או חילופו (כטוב בעיניו) — מחר או מחרתיים, וכל המקדים הרי זה משובח. וזה גם יעורר את אלו שמאיזו סיבה שתהי' לא השתתפו עדיין במגבית צדקה הקשורה עם חנוכה, ולפנ"ז בי"ט כסלו¹⁷⁵ — שישלימו זאת עכשיו. וכאמור לעיל בנוגע לצירוף כל האורות כולם — הנה עד"ז תהי' גם "כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול"¹⁷⁶, ו"גדולה צדקה שמקרכת את הגאולה"¹⁷⁷, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו. [לפני התחלת חלוקת הדולרים, חזר כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר, שיגשו רק המתעסקים (במבצע חנוכה), והם יחלקו לכא"א מהמסובים כאן דוקא (ולא לבני הבית שאינם נוכחים כאן), ואם ישארו להם דולרים, יחזירו, ויתנם לאחרים שיחלקום למי שלא קיבל עדיין. ואח"כ אמר: כפי שהובהר כמ"פ, אין זה "קונץ" שאחד יחטוף ב' או ג' דולרים וכו', אלא הדיוק הוא בפירוש שכל אחד יקח דולר אחד בלבד (ואח"כ יכול להוסיף מדילי" כמה שרוצה וליתן לצדקה); וגם אלו שמחלקים יקחו לעצמם דולר אחד בלבד, כך, שאין צורך להדחף, ומסתמא יספיק לכולם¹⁷⁸].

* * *

כז. דובר כמ"פ אודות הקשר עם הפרשה בתורה ששייכת ליום זה, ובנדו"ד, שיעור חומש דיום שני פ' ויגש, שבו חל "זאת חנוכה": סיום השיעור¹⁷⁹ הוא בדברי יוסף "כי למחי' שלחני אלקים לפניכם .. לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם ("עם רב"¹⁸⁰) לפליטה גדולה". וענין זה קשור עם המוזכר לעיל¹⁸¹ אודות דברי רבינו הזקן בדרושי

(174) שבת כג, א. (175) כנ"ל סי"ז. (176) ב"ב ט, ב. וראה תניא אגה"ק ס"ג. (177) שם י"ד, א. וראה תניא פל"ז. וראה (178) כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה ל"ניקולייב"ער מאוסטרליא" (הרב שמואל בצלאל אלטהויו) לומר לחיים ולנגן ניגון. (179) ויגש מה, ה"ז. (180) ויחי נ, כ. (181) ד"ה פדה בשלום די"ט כסלו רפ"ג (לעיל ע' ..).

הסדרות דימי חנוכה¹⁸²: "וז"ש נוהג כצאן יוסף¹⁸³ (כמ"ש במדרש לתהלים¹⁸⁴ שכל ישראל נקראים ע"ש יוסף), כי בזמן הגלות הנהגת ישראל הוא בבחי' יוסף וכו'" (כפי שמבאר בהדרוש), היינו, שכל יהודי צריך לראות את עצמו כ"יוסף", שענינו שהקב"ה שולח אותו ("שלחני") להבטיח שתהי' "שארית" .. לפליטה גדולה, ועד "להחיות עם רב".

וכמדובר כמ"פ¹⁸⁵ שמחפשים על כל ענין מקור בנגלה — הרי זה הענין שמביא הרמב"ם¹⁸⁶ לפסק־דין (מדברי הגמרא במסכת קידושין¹⁸⁷): "צריך כל אדם שיראה עצמו .. (ומוסיף) וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב (שקול¹⁸⁸) .. עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", שזהו פס"ד בנגלה, שכל אחד מישראל צריך לראות עצמו בכל רגע, לפני שהולך לעשות, לדבר או אפילו לחשוב משהו, שיתכן — ולא רק "יתכן", אלא התורה מצוה עליו ש"צריך" .. שיראה עצמו כו'" — שהדבר שעומד לחשוב, לדבר או לעשות, יכול להיות באופן שיפעל "להחיות" .. לפליטה גדולה, ובשביל זה נשלחה נשמתו למטה — "שלחני אלקים לפניכם".

ועד שפועלים שלימות הענין ד"לפליטה גדולה" ו"להחיות עם רב" — שאף אחד לא ישאר בגלות, אלא כל בני, "בנערינו ובזקנינו .. בבנינו ובבנותינו"¹⁸⁹, יצאו מהגלות בשלימות, ויבואו למעמד ומצב שאודותיו כותב הרמב"ם בסוף הלכות מלכים שבסיום ספרו ש"באותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות וכו'", אלא יעסקו בתורה באופן ד"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"¹⁹⁰, וכיון ששלילת מלחמה קנאה ותחרות הו"ע השלום — הרי זה קשור גם עם סיום וחותרם ספר זמנים בהלכות מגילה וחנוכה: "גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", שזהו טעם הדין ש"נר ביתו ונר חנוכה .. נר ביתו קודם משום שלום ביתו",

וסיום ספר זמנים במעלת השבת ("נר ביתו קודם") קשור גם עם התחלת ספר זמנים [שהרי "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"¹⁹¹, כמשנ"ת בארוכה ביי"ט כסלו¹⁹² בנוגע להתחלת וסיום ספר הרמב"ם] —

182 (תו"א וישב כט, רע"א.

183 תהלים פ, ב.

184 ראה מדרש תהלים עה"פ — הוצאת

באבער הערה טז. רש"י ומצוד"ד עה"פ. וראה

ב"ר פע"א, ב.

185 ראה גם

186 הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

187 מ, ריש ע"ב.

188 פרש"י שם.

189 בא יו"ד, ט.

190 ישעי' יא, ט.

191 ספר יצירה פ"א מ"ז.

192

בהלכות שבת, וקשור גם עם סיום כללות ספר הרמב"ם בנוגע לימות המשיח, שאז יהי "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁹³.

כח. ודרך אגב — רואים דבר פלא ברמב"ם בנוגע להלכות מגילה וחנוכה¹⁹⁴:

ובהקדמה — שחלוקת הספרים וההלכות ושמותיהם נקבעו ע"י הרמב"ם בעצמו, כמ"ש בהקדמתו.

וכן בנוגע להמובא ברוקח¹⁹⁵ (שהי' הן מקובל והן בעל נגלה, ובכל הפרטים) שמנהג המחברים לרמוז שמם בתחלת הספר,

— ואין זה רק מנהג אשכנז, ששם הי' הרוקח, אלא כדמוכח גם ממדרש רבה שהתחלתו: "רבי הושעיא רבה פתח"¹⁹⁶, כיון שהוא סידרו. ולכן מחפשים בספרים של מחברים בעלי-סמכא, היכן רמזו שמם בתחלת ספרם. ועד"ז בנוגע לרמב"ם, שמתחיל ב"יסוד היסודות ועמוד החכמות", ר"ת שם הוי"ו¹⁹⁷, אבל צריך גם לרמוז את שמו —

הנה גם הרמב"ם (שהי' מסודר להפליא, ואין צריכים לראיות על זה) נהג כן, ולא רק ברמז, אלא עי"ז שכתב בעצמו בהקדמתו לספרו: "כל המצוות שניתנו לו למשה בסיני וכו'" — דלכאורה: מהו הדיוק "למשה"? הרי הי' יכול לומר "כל המצוות שניתנו בסיני", או סתם "שניתנו לישראל", אלא כאן רמז הרמב"ם את שמו, וגם רמז את תכליתו של הספר — כמ"ש בארוכה בהמשך ההקדמה "לחבר דברים המתבררים מכל .. דיני התורה .. בדין כל מצוה ומצוה כו".

וכאן רואים דבר פלא — שהלכות מגילה וחנוכה באים ביחד¹⁹⁸: הרמב"ם כותב "וראיתי לחלק חיבור זה הלכות הלכות בכל ענין וענין, ואחלק ההלכות לפרקים שבאותו ענין", וכאשר מתחילים הלכות בענין חדש, מתחילים עוה"פ מפרק א', וכמו הלכות שבת שמתחילים מפרק א', וכשמסתיימים הלכות שבת ומתחילים הלכות עירובין — מתחילים עוה"פ מפרק א'.

ואילו מגילה וחנוכה — מאחד הרמב"ם ביחד, וקוראם "הלכות מגילה וחנוכה"!

ובפי' נחמד למראה, שבב' התיבות "ואהי' שעשועים" ישנם אותיות "הושעיא", והם בגימטריא "זה רבי הושעיא רבה" (החז"ל).

197) סדה"ד ד"א תתכו. שה"ג להחיד"א מע' רמב"ם. וראה גם "פירושו" לרמב"ם שם. 198) ראה גם יין מלכות...

193) תמיד בסופה.

194) ראה גם תו"מ — יין מלכות ספר זמנים סנ"א.

195) בהקדמתו לספרו.

196) ברוקח שם ש"מדרש בראשית רבה מתחיל ואהי' אצלו אמון ואהי' שעשועים יום יום, "ואהי' שעשועים כמו רבי הושע"י רבה",

יש אמנם צד השהו שבכמה ענינים משתווים מגילה וחנוכה¹⁹⁹, אבל עד"ז הוא גם בהלכות עירובין, שלא זו בלבד ששויים להלכות שבת, אלא הם חזק מהלכות שבת: בין המלאכות האסורות בשבת ישנו הענין של הוצאה, וגם האיסור "אל יצא איש ממקומו"²⁰⁰, ועל זה באים הלכות עירובין. ואעפ"כ חילקם הרמב"ם בפ"ע — הלכות עירובין, שמתחילים בפרק א'.

טז. והנה, במפרשי הרמב"ם, שעוסקים גם בענינים כגון דא, — לא כמו אלו שלומדים רמב"ם ואינם שמים לב לענינים אלו, שנקראים אצלם ענינים חיצוניים, ולמאי נפק"מ; בה בשעה שבנוגע לרמב"ם, כל פרט בחיבורו יש בו נפק"מ כו' — בפשטות הרי זה ע"ד שהרמב"ם מאחד "הלכות שופר סוכה ולולב", אע"פ שהם ענינים שונים: שופר — בר"ה, סוכה ולולב — בחג הסוכות, שזהו לפי שבאים בהמשך אחד.

ואין זה כמו הלכות שבת והלכות עירובין — שהלכות שבת עיקרם בנוגע לענינים שקשורים עם מצוות מן התורה שניתנו מיד במ"ת, משא"כ הלכות עירובין, שהיא מצוה מדברי סופרים (כמ"ש הרמב"ם בהקדמה להל' עירובין) שתיקן שלמה²⁰¹, ולכן חילקם לשתי הלכות; משא"כ שופר סוכה ולולב באים בהמשך אחד, וניתנו כולם בזמן אחד — בשעת מ"ת. ועד"ז בנוגע להלכות מגילה וחנוכה — כמ"ש הרמב"ם בהקדמה: "הלכות מגילה וחנוכה יש בכללן שתי מצוות עשה מדברי סופרים", וכיון שיש ענין שמאחד אותם, שהם מצוות מדברי סופרים הקשורים עם זמנים, ודומים זל"ז בכמה דינים¹⁹⁹, לכן כללם הרמב"ם ביחד.

אך עדיין אינו מובן, דלכאורה, גם מגילה וחנוכה היו צריכים להיות בשתי הלכות, כיון שהיו בזמנים שונים: מגילה היתה בתחלת בית שני, ורק אח"כ, לאחר מאה שנה ויותר, ה' הענין דחנוכה. ויתירה מזה: מגילת אסתר היא חלק מכ"ד כתבי קודש, משא"כ חנוכה — אף שלכאורה גם אז היתה יכולה להיות מגילה, ואכן ישנה מגילה — מגילת אנטיוכוס, הרי אעפ"כ לא כללנה בכתבי קודש, ועד כדי כך, שלא נזכרה כלל לא במשנה, לא בגמרא, ולא במסכתות קטנות (יש רק סברא ש"מדרש חנוכה" קשור עם מגילת אנטיוכוס²⁰²). ואעפ"כ איחד הרמב"ם "הלכות מגילה וחנוכה".

199) ראה רמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"ג"ד. (202) ראה גם שיחת מוצאי זאת חנוכה
200) בשלה טז, טז. דאשתקד בתחלתה (תו"מ חע"ה ע' 10)
201) עירובין כא, ב. ובהערה 4 שם. וש"נ.

ל. ועוד ענין בהלכות מגילה וחנוכה הדורש ביאור בפני עצמו: הרמב"ם אומר בהקדמה ש"יש בכללן שתי מצות עשה מדברי סופרים". ואילו בהמשך ההלכות מבאר מצות עשה שלישיית מדברי סופרים: "קריאת ההלל מצוה מדברי סופרים"²⁰³. ולהעיר: מצות הלל היא בכל יו"ט. וכידוע הסימן שמביא רבינו הזקן בסידורו בנוגע לימים שגומרים בהם את ההלל (הלל שלם, שאז מברכים לכל הדעות, "שכל ודאי של דבריהם מברכין עליו"²⁰³) בחו"ל — "בבט"ח": ב' ימים של פסח, ב' ימים של שבועות, ט' ימים דסוכות וח' ימי חנוכה. אך היכן מבאר הרמב"ם מצות הלל? — בהלכות מגילה וחנוכה דוקא²⁰⁴. ואעפ"כ לא הזכיר בהקדמה שיש בכללן שלשה מצוות עשה מדברי סופרים, אלא רק שתי מצוות.

בנוגע להלכות שבת, שאינו מזכיר בהקדמה שיש בכללן המצוה עשה מדברי סופרים דהדלקת נרות בערב שבת²⁰⁵ — יש לתרץ (עכ"פ בדוחק), שכיון שיש בהם מצוות עשה מן התורה, נכללת בזה גם המצוה מדברי סופרים; אבל בנוגע להלכות מגילה וחנוכה, שגם הם מדברי סופרים, אי אפשר לומר שבהם נכללת מצות הלל. ובפרט שהרמב"ם עצמו מפרש²⁰⁶ "כל הימים שגומרין בהן את ההלל .. שמונת ימי החג .. וראשון של פסח ויום עצרת", כך, שלפני שהתחילו לומר הלל בחנוכה, הוצרכו כבר לומר זאת בימים טובים, בשלש רגלים, שחגגו לפני שחגגו חנוכה.

לא. ובכל אופן, איך שיהי' הביאור ע"פ נגלה מדוע לא הפריד הרמב"ם הלכות מגילה והלכות חנוכה — יומתק הדבר ביותר מהמוכן ע"פ קבלה וחסידות (וכאן רואים שהרמב"ם הי' מקובל²⁰⁷):

איתא בקבלה²⁰⁸ והובא ונתבאר בחסידות²⁰⁹ — שני דברים: (א) שג' הרגלים הם כנגד ג' הספירות הראשונות — חסד גבורה תפארת: פסח — ענינו של אברהם, מדת החסד; שבועות — מתן תורה (ענין השטר²¹⁰) — ענינו של יצחק (שלכן הי' השופר דמ"ת מקרן אילו של יצחק, כדאיתא בפרדר"א²¹¹), מדת הגבורה; וסוכות קשור עם יעקב, כמרומז בפסוק²¹² "ולמקנהו עשה סוכות" — מדת התפארת. (ב) שפורים וחנוכה הם כנגד ב'

---

203) הל' חנוכה שם ה"ה. שם. וראה גם שיחת מוצאי זאת חנוכה הנ"ל.
 204) ראה גם לקו"ש חכ"ג ע' 233. סי"ד (תו"מ שם ע' 23). וש"נ.
 205) ראה הלכות שבת רפ"ה.
 206) שם ה"ו.
 207) ראה גם ספל"א.
 208) ראה תקו"ז חדש צג, ג"ד ובנצו"ז.
 209) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א.
 210) ראה תו"מ חע"ו ע' 107 ואילך. וש"נ.
 211) ספל"א.
 212) וישלח לג, יז.

הספירות נצח והוד. וכיון שעיקרי המדות הם חסד גבורה תפארת, ובהם נכללים גם נצח והוד, שהם "לבר מגופא"²¹³, לכן מן התורה יש שלש רגלים — "שלש רגלים תחוג לי בשנה"²¹⁴, ואח"כ מתגלים בפרטיות יותר גם הימים טובים שמדברי סופרים שהם כנגד נצח והוד ש"לבר מגופא".

וכיון שע"פ קבלה וחסידות נקראים נצח והוד "תרי פלגי דגופא"²¹⁵, היינו, שזהו גוף אחד שנחלק לשנים, לכן כתב הרמב"ם "הלכות חנוכה ופורים" (שכנגד נצח והוד) באותה הלכה.

אך לכאורה עדיין אינו מובן: הן אמת שנצח והוד הם תרי פלגי גופא, אבל אעפ"כ, נחשבים הם לשתי ספירות בפ"ע. וא"כ, מה הי' איכפת להרמב"ם — לבהירות הדבר לכאורה — לחלק הלכות מגילה והלכות חנוכה (בספר זמנים עצמו) לשתי הלכות, כשם שנצח והוד הם שתי ספירות? אך כאן ניתוסף עוד ענין ע"פ קבלה:

בנוגע לפורים וחנוכה שכנגד ב' הספירות נצח והוד, מי כנגד נצח ומי כנגד הוד — יש ב' דעות בקבלה²¹⁶: לדעה אחת — פורים בנצח וחנוכה בהוד, ולדעה ב' — פורים בהוד וחנוכה בנצח [ע"ד שישנה אותה שקו"ט בנוגע למשה ואהרן — מי מהם בנצח ומי בהוד, כמבואר בקבלה²¹⁷].

ולכן מאחד הרמב"ם "הלכות פורים וחנוכה" — כדי להראות שזהו דבר אחד עד כדי כך שאי אפשר כלל לדעת מי מהם קודם: בזמן — הי' תחילה פורים ואח"כ חנוכה, כפשטות הענינים, אבל ברוחניות הדברים יש סברא, שפורים, שהי' קודם, הוא הוד, וחנוכה, שהי' אח"כ, הוא נצח, והרי נצח קודם להוד. וכאשר מאחדים אותם, כאילו בדבור אחד נאמרו, אזי נעשים שני הענינים גוף אחד.

לב. ויה"ר שמהדיבור אודות "הלכות מגילה (גאולת פורים באופן ד"אכתי עבדי אחשורוש אנן"²¹⁸) וחנוכה" נבוא בקרוב ל"מסמך גאולה לגאולה"²¹⁹ — לא להמתין עד פורים זה, אלא מגאולת פורים דאשתקד נבוא כבר לגאולה האמיתית והשלימה, באופן ד"לפליטה גדולה" (כנ"ל סכ"ז), ובפרט ובמיוחד — בני"י שנמצאים בארצות-הברית, כפי שראו בפועל שהם זכו בשליחות ש"שלחני אלקים לפניכם" להציל את שארית

סק"ב. כנפי יונה סנ"ג, הובא בשל"ה רסב, סע"ב.

(217) ראה ע"ח של"ב קרוב לסופו.

(218) מגילה יד, א. וש"נ.

(219) שם ו, סע"ב.

(213) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(214) משפטים כג, יד.

(215) תו"א מג"א צג, ריש ע"ד.

(216) ראה פע"ח שער מקרא קודש פ"ד,

ושם קודם שער ר"ה. שער הכוונות ענין ר"ח.

הגהות שמן ששון על שעה"כ דרוש חנוכה

הפליטה שנתרה לאחרי המאורעות שהיו מעבר לים — שהצילו אותם ע"י קן הצדקה,

ואח"כ הגיע הזמן שרבינו נשיאנו אמר בבואו לארה"ב ש"אמריקה אינה שונה"²²⁰, והוא רוצה ויפעל לעשות מארה"ב ואמריקה בכלל — מקום תורה,

וביחד עם זה הקו השלישי ד"מתפלל עם הצבור"¹¹³ — עבודת התפלה — מתוך אהבת ה' ויראת ה', עי"ז ש"יסוד היסודות ועמוד החכמות" בא בביאור בארוכה בהבנה והשגה בחכמה ובינה, עד באופן של דעת — "לידע כו",

יהי הענין ד"פדאני לי ולבני מבין אומות העולם"¹¹³ — בינתיים באופן ד"כאילו פדאני", ובקרוב ממש — ללא כ"ף הדמיון, למטה מעשרה טפחים, באופן של שלום ובשבת ובמנוחה, ובעגלא דידן.

---

(220) ראה סה"ש תש"ו ע' 53. וש"נ.

הוספה

א

בי"ה, יג' טבת תשכ"א
ברוקלין

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מבי' טבת,

ובעת רצון יזכירוהו עוד הפעם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שבקרוב ממש יבשר בשו"ט בהנוגע לענינים הכללים וכן יבשר טוב בטוב הנראה והנגלה בענינים הפרטים, ובפרט שבנדון דידי' הי"ז גם נוגע לענינים הכללים ככתבו, והרי צודק הוא בזה,

ומתאים לפתגם רבנו הזקן, מי'דארף לעבען מיט דער צייט, הכוונה

א

לפתגם רבנו הזקן, מי'דארף לעבען מיט דער צייט: סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

לפרשת השבוע, ומכתב זה נכתב בפרשה ראשונה דפרשת שמות, הרי כיון שכבר נתקיים בעניניו, יענו אותו, יבוא תיכף סיום הכתוב והענין, כן ירבה, וכסוף הכתוב תיכף לאחר זה, וכן יפרוץ, שיופרצו המצרים והגבולים, ויוסיף בזה גם ע"י עבודתו בכל עניניו מתוך שמחה אמיתית, שהרי שמחה פורץ גדר. המצפה לבשו"ט בכל האמור.

ב

ביה, כ"ד שבט תשכ"א

ברוקלין

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכי שבט עם הפ"נ שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

לכתבו אודות מגרעות בעבודתו בקודש, הרי כבר העצות לזה מבוארות מספר תניא קדישא ובספרי חסידות שאחרי זה, ובודאי שבידו הדבר במילואו, ואפילו בלא יגיעה יתירה, כ"א אך ורק בהתבונן אליבא דנפשי שאך זהו הצנור והכלי לקבל ברכת השי"ת בהמצטרך לאדם ולביתו.

עוד נקודה – שזהו מתכסיסי היצה"ר שלכל אחד ניגש ומדבר באותיות מתאימות אם ע"י הגבה או להיפך ע"י השפלה, שמנמך רוחו ואומר שבלאו הכי עזוב הוא וכו' וכו', ואם על כל אחד ואחד הדברים אמורים, על אחת כו"כ בזה שנמצא במקום שמביטים עליו כעל דוגמא של תלמיד מחונך של תומכי תמימים מיסודם ובהנהלתם של כ"ק רבותינו נשיאינו זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שמה מובן גודל האחריות וביחד עם זה הכחות הגדולים הניתנים בשביל למלאות תפקיד הני"ל, וד"ל.

ויהי רצון שתיכף בקבלת מכתבי זה ועוד קודם יביא שינוי בכל האמור, שינוי עיקרי, ויבשר טוב כדרשת רז"ל טוב לשמים טוב לבריות וטוב העושה פירות.

יענו אותו .. כן ירבה .. וכן יפרוץ: שמות א, יב.
שמחה פורץ גדר: ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.

ב

מתכסיסי היצה"ר שלכל אחד ניגש כו': ראה "היום יום" כג סיון. לקו"ד ח"ב שיח, א ואילך.
סה"ש תש"ט ע' 321. ובכ"מ.
כדרשת רז"ל טוב לשמים כו': קידושין מ, א.

להודעתו מיום הולדתו, בטח ינהג במנהגי אני"ש ביום הולדתו, ויהי רצון
שיתברך בשנת הצלחה בכל עניינו.
בברכה לבשו"ט בכל האמור.

במנהגי אני"ש ביום הולדתו: ראה אני"ק חי"ב אגרת ד'פב. התועדויות תשמ"ח ח"ג ע' 160
ואילך. וש"נ.

לעילוי נשמת

מרת **חי' פרחא** בת ר' **מכלוף** ז"ל

נפטרה י"ב ניסן ה'תשע"ה

ר' **אברהם** ב"ר **יהודה** ז"ל

נפטר י"ט טבת ה'תשע"א

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות צאצאיהם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

למשפחת אַלמקייס

ולזכות

הרה"ת ר' **ישראל שמעון בן בת-שבע**

בקשר עם יום הולדתו השישים ש"פ שמות, כ"א טבת, ה'תשפ"ב

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיו

ברוב טוב גשמי ורוחני ומתוך שמחה וטוב לבב